

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી, પાટણ
તૃતીય વર્ષ : બી.આર.એસ.
(રૂરલ ફાર્મ મેનેજમેન્ટ અને રૂરલ હોમસાયન્સ મેનેજમેન્ટ એન્ડ હેલ્થ)
વિષય :- ગુજરાતી સાહિત્ય આસ્વાદ અને ભાષાશુદ્ધિ પેપર-૫

❖ **પ્રસ્તાવના :-**

‘ગ્રામવિદ્યાશાખા’ નો ગુજરાતી ભાષા સાહિત્યનો અભ્યાસક્રમ આ વિદ્યાશાખાના ધ્યેયને અનુરૂપ અને પોષક હોવો જોઈએ. ગુજરાતી ભાષાનો અભ્યાસક્રમ અને તે માટે નિયત થતાં પાઠ્યપુસ્તકો ગુજરાતની ગ્રામજનતા, તેના સુખદુઃખો, ગાથા, આકાંક્ષાઓ, અને સમાજની અન્ય વર્ગોની પરિસ્થિતિ ઠીક ઠીક અંશે પ્રતિબિંબિત કરે તેવા હોવા જોઈએ.

‘ગ્રામવિદ્યાશાખા’ નો સ્નાતક ગામડામાંથી આવેલો છે. અને ગ્રામ પ્રદેશ માટે કામ કરે તેવી આશા અપેક્ષા પણ છે. તેથી આવા સ્નાતકો શિષ્ટ સાહિત્ય અને ભાષા સમજનારા, બોલનાર અને લખનાર તો બને જ છે તે ઉપરાંત સંબંધિત પ્રાદેશિક બોલી પણ જાણનાર અને માણનાર અને તેની કદર કરનારા બને એવી અપેક્ષા પણ છે.

❖ **માળખું :-**

અઠવાડિયાના વર્ગો	આંતરિક ગુણ	વર્ષાન્ત ગુણ	કુલ ગુણ	વર્ષાન્ત પ્રશ્નપત્રના કલાક
૪	૩૦	૭૦	૧૦૦	૩

❖ **હેતુ :-**

- (૧) વિદ્યાર્થી પ્રશિષ્ટ કૃતિનો વિગતે અભ્યાસ કરે.
 - (૨) પ્રદેશ વિશેષના સાહિત્યથી પરિચિત થાય અને તેવા સાહિત્યથી સંવેદનાની અનુભૂતિ કરે.
 - (૩) વિદ્યાર્થી સર્જકોના જીવન - કવન વિશે, સાહિત્યના પ્રવાહોથી પરિચિત થાય અને સમજણ મેળવે.
 - (૪) વિદ્યાર્થી કાવ્ય સ્વરૂપની વિકાસયાત્રાનો પરિચય મેળવે.
 - (૫) વિદ્યાર્થી લેખન - વ્યાકરણમાં કૌશલ્યતા મેળવે.
- (દરેક એકમના ગુણભાર સરખા છે.)

❖ **એકમ-૧ ગદ્ય વિભાગ :-**

- પુસ્તકનું નામ : ‘માનવતાના ભેરુ’
 લેખકનું નામ : ભગીરથ બ્રહ્મભટ્ટ
 પ્રકાશકનું નામ: આર.આર.શેઠની કંપની - અમદાવાદ -૩૮૦૦૦૧
૧. રેખાચિત્રનું સાહિત્ય સ્વરૂપ, તેનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ.
 ૨. રેખાચિત્ર સાહિત્ય સ્વરૂપમાં મુખ્ય - મુખ્ય સર્જકોનો ફાળો.
 ૩. લેખકનું જીવન અને કવન.

❖ **એકમ-૨ કૃતિનો સમગ્રતયા અભ્યાસ :-**

૧. રામસિંહ	૬. ગુરુબાજી	૧૧. જૈ પરભુ
૨. ચંદુ	૭. ઢબોભા	૧૨. બકો ભૂવો
૩. શનિયો	૮. ઉદોજી	૧૩. વેડાનો શેન્યો
૪. ભણેલા મહારાજ	૯. હરિભાઈ	૧૪. રંછો ઢોલી
૫. નરસિંહ	૧૦. માધિયાની વહુ	૧૫. જાડિયો જમાદાર

❖ **એકમ-૩ પદ્ય વિભાગ :-**

૧. કાવ્ય સંગ્રહનું નામ - ‘ક્યાં’
૨. કવિનું નામ - રમેશ પારેખ
૩. પુસ્તકના પ્રકાશકનું નામ -
 - ગીતનું સાહિત્ય સ્વરૂપ, ઉદ્ભવ અને વિકાસ
 - ગીત સાહિત્ય સ્વરૂપના વિકાસમાં મુખ્ય મુખ્ય સર્જકોનો ફાળો
 - કવિ રમેશ પારેખનું જીવન - કવન.

❖ એકમ-૪ નીચેની કાવ્ય કૃતિઓનો સમગ્રલક્ષી અભ્યાસ (રસલક્ષી સમીક્ષા, આસ્વાદ, ધ્વનિ...):

૧. રાધાનું ગીત
૨. હવે આંખોનું નામ નહીં આપો
૩. જાંબુડી હેઠ
૪. તારું પહેલા વરસાદ સમુ આવવું.
૫. ઠાલા દીધા છે મારાં બારણા
૬. તારો મેવાડ મીરાં છોડશે.
૭. ન ઊઠી શકતા પંખીનું ગીત
૮. એક સૂરજના અવસાન પછી
૯. તમને ફૂલ દીધાનું યાદ
૧૦. પગલાં પડી રહ્યાં.

❖ એકમ - ૫ લેખન અને વ્યાકરણ :-

- (અ) (૧) અહેવાલ લેખન
(૨) અરજી લેખન
(૩) તજજ્ઞ વક્તાઓની નોંધ કરી વિચારોનું સંકલન કરે.
(બ) વિભક્તિ - વ્યવસ્થા, અનુગો અને નામયોગીઓ.

❖ શિક્ષણ પદ્ધતિ :-

વ્યાખ્યાન, પ્રશ્નોત્તરી, સ્વાધ્યાય, જૂથચર્ચા, ગ્રંથાલય કાર્ય, શિબિર - સેમિનાર વગેરે.

❖ મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ માળખું :-

પ્રશ્ન-૧	નિબંધ પ્રકારના સાહિત્યિક પ્રશ્નો	ગુણ
	અથવા	૧૪
પ્રશ્ન-૧		
પ્રશ્ન-૨(અ)	(બ) મુદ્દાસર પ્રશ્નો	
	અથવા	
	(અ) (બ)	૧૪
પ્રશ્ન-૩	(અ) નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો	૧૪
	અથવા	
	(અ)	
પ્રશ્ન-૪ (અ)	(બ) કૃતિઓના સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન અંગેના	૧૪
	અથવા	
	(અ) (બ)	
પ્રશ્ન-૫	લેખન - વ્યાકરણમાંથી (ત્રણમાંથી ગમે તે બે)	૧૪

❖ સંદર્ભગ્રંથો :-

- (૧) ભાષાપરિચય અને ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરૂપ - જયંત કોઠારી
- (૨) ગુજરાતી લેખન - કે.કા.શાસ્ત્રી
- (૩) સાર્થ ગુજરાતી જોડણી કોશ - ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
- (૪) ગુજરાતી કવિતાનો આસ્વાદ - સુરેશ જોશી
- (૫) અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ
- (૬) પત્રલેખન, અરજીલેખન, અહેવાલલેખન - રતિલાલ સાં. નાયક
- (૭) પાઠ્યેતર ગુજરાતી - ચંદ્રીકાબેન પટેલ
- (૮) ગુજરાતી સાહિત્યની વિકાસરેખા - ધીરુભાઈ ઠાકર
- (૯) ગુજરાતી ભાષાનું ધ્વનિસ્વરૂપ અને ધ્વનિ પરિવર્તન - પ્રબોધ પંડિત
- (૧૦) ગુજરાતીમાં વિભક્તિ વિચાર - અરવિંદ ભંડારી
- (૧૧) સાહિત્ય સ્વરૂપ - પરિચય - રતિલાલ નાયક
- (૧૨) ગુજરાતી લેખન અને વ્યાકરણ - મનસુખલાલ ઝવેરી